

Verksamhetsberättelse för 2006

MJS - Styrgruppen för miljöstrategier i jord- och skogsbruk

1. Sammanfattning av verksamheten med årets viktigaste resultat

MJS styrgrupp arbetar extensivt och träffas bara två gånger per år. Gruppen är tvärsektoriell mellan miljö samt jord/skog och projektidéer och uppföljningar belyses därför från olika sakvinklar. Under 2006 har följande områden varit särskilt framträdande:

- Även under 2006 utgjorde landskap, landsbygdsutveckling och miljö viktiga områden inom MJS. Det två-åriga projektet NordFram fick i uppdrag att tillsammans med ordförandelandet Norge arrangera Ministerrådskonferensen i Lofoten. Där diskuterades dessa frågor ingående och resulterade i flera kompletteringar av Ministerdeklarationen om kyst-, skov- og landdistriktsudvikling i Norden, se www.norden.org/mjs/lofoten/. Ämnet behandlades även vid ett seminarium som Miljö anordnade i Oslo under våren.
- NMR handlingsplan för bättre sundhet och hälsa är det andra området där MJS projekt bidragit till arbetet. Även om projektet "Utevistelse (friluftsliv) som hälsofrämjande aktivitet..." påbörjades 2006 har projektet deltagit i flera aktiviteter och arrangemang inom detta område, bl.a. med input till Miljøs projekt om "Miljø og sundhed for børn i nordiske børnehaver". Projektet har även utökats med nya frågeställningar och medel från NFK.
- Det tredje området av särskild betydelse under 2006 är projektet "Establishing a Nordic Pesticide Monitoring Network". Projektet konstaterar de försvårande olikheter som råder mellan ländernas analysmetoder och föreslår EK nivån att de skall ge nätverket ett 3-årigt uppdrag att samordna arbetet inom Norden.
- Avslutningsvis skall framhållas att projektet "Bioenergy in the Nordic-Baltic NW Russian region" presenterade sina förslag under våren. Förslagen var konkreta och värdefulla bidrag till diskussionen om bioenergi inom NMR, och till den Ministerdeklaration om bioenergi som togs i Lofoten 2006, se www.norden.org/mjs/lofoten

2. Informationsverksamhet

Informationen inom MJS, mellan grupperna och utåt fungerar nu tillfredsställande. Projektdatabasen är grunden för projekthanteringen och denna kompletteras med rapporter, "politiska sammanfattningar" och nyhetsnotiser från varje enskilt projekt. Utöver detta togs dessutom fram två broschyrer till Ministerrådsmötet i Lofoten, som beskrev arbetet inom NordFram.

Under 2006 har fyra tematiska workshops hållits i anslutning till handlingsplanerna. I dessa har två nya informationskanaler vuxit fram. Dels en övergripande sammanfattning av olika gruppers arbete utifrån en praktisk situation. Som första situation valdes "Miljø og sundhed for børn i nordiske børnehaver". Tanken är att försöka konkretisera Nordiska Ministerrådets arbeten inom olika områden och samtidigt peka på luckor där kunskapen är otillräcklig.

Dessutom har det startats en serie med Nyhetsblad på miljösidan. Här är tanken att summera resultat i olika projekt samt se vilka slutsatser som framkommit inom ett område och som kan vara av intresse för den politiska nivån. MJS har via flera av sina projekt varit inblandad i dessa två nya initiativ.

Under 2006 har följande rapporter publicerats:

- Bioenergy in the Nordic-Baltic-NW Russian Region (TemaNord 2006:553)
- Klosett-vattensystem (TemaNord 2006:503)
- Kultur- og oplevelsesøkonomi i nordiske landdistrikter (NordFram TemaNord 2006:532)
- Nordiskt seminarium kring gårdsnära slakt inom småskalig livsmedelsförädling (NordFram ANP 2006:776)

- Protected Areas and Sustainable Rural Development (ANP 2006:711)
- Redusert bruk av plantevernmidler ved forbedring av varslingstjenester (TemaNord 2006:591)

3. Gruppens konkreta inspel till EK-M / MR-M och EK-FJLS / MR-FJLS möten

Under 2006 har ”politiska sammanfattningar”, med konkreta förslag, från följande projekt tagits fram. Dessa har eller kommer att presenteras för EK-M och EK-Jord/Livs/Skog under våren:

- Bioenergy in the Nordic-Baltic NW Russian region
- Establish of a Nordic Pesticide Monitoring Network
- Hästen en resurs för levande landskap
- Nordiskt seminarium kring gårdsnära slakt inom småskalig livsmedelsförädling
- Nordisk Plantevern Varsling för Redusert Plantevernsmiddelbruk
- Växtnäringsutnyttjande och gödslingsstrategier i grönsaksodlingen på friland

Vid jordbruksministrarnas möte i Lofoten 2006, var NordFram initiativtagare och organisatör till ministermötesseminariet, som hölls i Bodö, dagarna innan ministermötet. Vid seminariet behandlades landsbygdsutveckling och mötet innehöll en rad intressanta föredrag och grupparbeten. De senare användes även för att diskutera och föreslå kompletteringar till den Ministerdeklaration som senare togs av M-FJLS-ministrarna, se <http://www.norden.org/mjs/lofoten/>

I Lofoten togs även en ministerdeklaration om Bioenergi, där MJS projekt ”Bioenergy in the Nordic-Baltic NW Russian region” gett flera konkreta inspel.

Resultat som blev framtagna under 2006 och som nu skall presenteras under våren 2007 avhandlar även praktisk samordning av analysmetoder kring pesticidrester i vatten samt hur småskalig livsmedelsindustri skall utvecklas, bl.a. med nordiska nätverk samt tydligare och enklare regelverk. I bägge fallen är EK-nivåernas agerande viktiga för hur frågorna skall drivas vidare.

Utöver dessa projekt kommer andra projekt med förslag som är mer tillämpade.

4. nordisk Nytt. Nationella inspel och inspel till internationella förhandlingar

Gruppens extensiva arbetsformer medger inga egna direkta inspel i internationella forum. Istället är målet att anordnade seminarier och att framtaget material inom de olika projekten skall fungera som internationella inspel, jfr de ”politiska sammanfattningarna” ovan. De av MJS projekt som 2006 hade den tydligaste internationella profilen är följande:

- Utevistelse (friluftsliv) som hälsofrämjande aktivitet och utemiljöers betydelse (Nytt 2006)
Ett nytt område där Norden ligger långt framme och som kan ge starka argument i miljödebatten. Projektet har även stor relevans i förhållande till NMR's handlingsplan för bättre sundhet och hälsa.
- Bevakning och mätning av näringsläckage från jordbruk i Leninggrads oblast (Nytt 2006)
Ryssar, på hög nivå, har deltagit i projektet. Detta skall förhoppningsvis innebära att frågorna får högre prioritet och ökad hänsynen i NW Ryssland. Viktigt då jordbruket i Leninggrads oblast bidrar till nedsmutsningen av Östersjön.
- Affornord. Genopbygning af skogsresurser i nordvest Norden
Projektet har byggt upp ett internationellt nätverk inom ett område som fått ökad aktualitet, då beskningsfrågorna får allt större utrymme i klimatdebatten.
- Dyrevelferd i økologisk landbruk
Ett bra och konkret inspel till ett pågående stort EU-projekt.
- Establish of a Nordic Pesticide Monitoring Network
Nordisk samordning inom området ger tunga argument i den Europeiska diskussionen om enhetliga analysmetoder.
- Rödlistade arter i Norden och Östersjöregionen
Nordisk metodik, som bl.a. används för att studera förekomst och utbredning, sprider sig nu inom det baltiska men även de ryska områdena. Något som är en förutsättning för att kunna jämföra resultaten.

- Regulering af lugt gener og luftbårne allergener fra husdyrbrug i de nordiske lande
Signaler från EU-kommissionen visar att frågan är på gång även inom EU. Då ligger en nordiska rapport, tidsmässigt väl till.

5. Uppfyllelse av MHP mål, aktivitet och förväntade resultat

MJS startade den nya programperioden 2005-2008 med att definiera de tema som låg inom MJS mandat och som kunde realiserats i konkreta projekt under perioden. Utgångspunkt var BU-strategin samt de två nya handlingsprogrammen inom miljö- samt jord- & skogsbrukssektorerna. Översikten återfinns på www.norden.org/MJS/sk/mjs_tema.asp och MJS ambition är att under perioden koppla projekt till alla de tema som definierats.

De projekt som initierats till och med 2006 har fördelats nedan i de fyra huvudområden som utgör MJS temarubriker och som hämtats från både sektorernas handlingsprogram. Några projekt har redovisats i tidigare verksamhetsbeskrivningar. Även om kvalitén växlar mellan projekten har många varit mycket bra och avsevärt bidragit till att målen i handlingsplanerna uppfylls.

- Miljö och hälsa, 8 projekt
- Vatten och eutrofiering, 5 projekt
- Natur och kulturmiljövården, 12 projekt

Uthållig näringsutveckling, 9 projekt

6. Samarbete med andre grupper och sektorer

Samarbetet mellan grupperna har under de senare åren utvecklats mycket positivt. Bl.a. genom de regelbundna träffar som rådgivarna arrangerar. Detta skapar nätverk som utnyttjas för att få rätt projekten kopplade till rätt grupp eller grupper. Under 2006 hade MJS samarbetsprojekt med NME, NFK, NKG, NMD:

- En marknad för ekosystemtjänster, i samarbete (med NME)
- Utevistelse (friluftsliv) som hälsofrämjande aktiviteter (med NFK)
- Samspillet mellem jordejere og friluftsliv (med NFK)
- Rödlistade arter i Norden och Östersjöregionen (med NFK).
- Establish of a Nordic Pesticide Monitoring Network (med NKG och NMD)
- Kulturmiljö i de nordiska ländernas skogsbruk (med NFK)

Dessa samarbeten har nu även utvecklats till gemensamma workshops samt även större seminarier. Ett sådant seminarium hålls i april 2007 och är ett samarbete mellan flera olika grupper. Det som ligger framför oss är utökade kontakter med andra nordiska organisationer.

7. Projektkatalog

Följande projekt har arbetat eller publicerat slutrapporter under 2006.

- Utevistelse (friluftsliv) som hälsofrämjande aktivitet och utemiljöers betydelse i friskvård och rehabilitering
- En marknad för ekosystemstjänster
- Samspillet mellem jordejere og friluftsliv
- Bevakning och mätning av näringsläckage från jordbruk i Leninggrads oblast
- Energiskogsodling på åkermark ...
- Nordiska särdrag inom landsbygdsutveckling (LEADER+)
- Nordiskt seminarium kring gårdsnära slakt inom småskalig livsmedelsförädling (NordFram)
- Regulering af lugt gener og luftbårne allergener fra husdyrbrug i de nordiske lande
- Stad-Land
- Affornord. Genopbygning af skogsresurser i nordvest Norden
- Dyrevelferd i økologisk landbrug
- Establish of a Nordic Pesticide Monitoring Network
- Hästen en resurs för levande landskap
- Kulturmiljö i de nordiska ländernas skogsbruk
- Nordisk Plantevern Varsling for Redusert Plantevernsmiddelbruk
- Nordiskt biogasprojekt
- Rödlisade arter i Norden och Östersjöregionen
- Växtnäringsutnyttjande och gödslingsstrategier i grönsaksodlingen på friland

För mer information se bilaga samt på: <http://www.norden.org/MJS/>

8. Gruppens sammansättning

Gruppen består av två representanter från varje land. En representerar miljö samt en från jord/-skogsbrukssektorn.

Norge: Kristin Orlund (ordf. 2006), Kjersti Gram Andersen

Danmark: Poul Arne Iversen, Pernille Weile

Finland: Kirsti Krogerus, Ilkka Reponen

Island: Audur Sveinsdóttir, Sigurdur Thráinsson

Sverige: Anders Emmerman, Anna Lind

Åland: Helena Blomqvist

Skr: Magnus Gröntoft

Adresser kan nås på: <http://www.norden.org/MJS>

9. Ekonomisk redogörelse

MJS har bara utgifter för projekten, sekreterartjänsten samt mindre utgifter i samband med MJS möten.

Ekonomisk översikt för MJS 2006 (i DKK)					
Projekt	Beviljade medel från MJS	Totalt utbetalt	Budget 2006, DKK	Utbetalt 2006, DKK	Budget 2007, DKK
Årets budget			2 600 000		
Återbet. + kvarvarande medel, obundna			489 616		
Årets tillgångar			3 089 615		
Ej utbetalda projektmedel, bundna			2 287 646		
Bioenergi					300 000
Nordiske seminar om landskapskonv.					50 000
Sammanställning av landskapsprojekt					100 000
Bete och biodiversitet					50 000
Sustainable by-product and waste man.					250 000
Long Continued Agricultural Soil Exper.					325 000
En marknad för ekotjänster			150 000		
Regulering af lugt og luftbårne allergener		-165 150	367 000	-165 150	
Samspillet mellem jordejere og friluftsliv			200 000		126 400
Utevistelsens betydelse för hälsa		-183 546	453 000	-183 546	
Näringsläckage i Leningradsområdet		-255 000	300 000	-255 000	
Energiskogsodling på åkermark		-218 450	257 000	-218 450	292 000
Nordic Dimension in Rural Development.		-170 000	200 000	-170 000	
NordFram	300 000	-298 261	100 000	-293 482	
Nordisk skogskonferens 2005	100 000	-100 000		-100 000	
Jordbruket som kulturbærer	180 000	-172 359		-172 359	
Nord Plantevern Varsling	100 000	-100 000		-100 000	
Nordiskt biogasprojekt	350 000	-140 000		-140 000	
Nordisk forsøgssamarbejde	85 000	-91 702		-91 702	
Stad-Land	270 000	-70 000	200 000	-70 000	430 000
Skyddade områden	202 000	-205 080		-2 580	
Pest Monitoring Network.	200 000	-180 000	200 000		
Rödlistade arter & biotoper 2004-06	460 000	-300 000	160 000		
Genopbygning af skogsres. 2004-06	950 000	-650 000	300 000	-400 000	
Biobränsle 2004-06	510 000	-450 001	120 000	-392 561	
Kulturmiljö i skogsbruket 2004-06	100 000	-255 000	30 000	-255 000	
Dyrevelferd 2004-05	300 000	-145 000		-50 000	
Hästen en resurs 2004-05	350 000	-78 635			
Växtnäring i grönsaksodling 2004-05	350 000	-255 000	50 000		
Infodatabas för ekologiskt utsäde, 02-04	1 200 000	-1 200 000		-200 000	
Fosforurlakning och WFD (EU vattendirektiv) , 03-04	400 000	-400 000		-230 000	
Hushållsavloppsvatten, 2003-04	200 000	-300 000		-135 000	
Sekretariat			310 000	-339 039	310 000
Oförutsedda utgifter				-51 243	100 000
Summa budget			3 047 000		2 333 400
Summa årets förbrukn				-4 015 112	
Återbet. + kvarvarande medel			-107 385		

Linköping den 3 februari 2007

Magnus Gröntoft, sekreterare i MJS

Bilaga

MJS projektkatalog

- **Affornord. Genopbygning af skogsresurser i nordvest Norden**

Startår: 2004 **Slutår:** 2006 **Grupp:** MJS, NEJS, BU, NFK, SNS **NMR:** 2 405 000 DKK

Länder: Danmark Finland Färöarna Island Norge Sverige

Projektledare: Gudmundur Halldórsson. gudmundur@skogur.is

Sammanfattning: The main objective of the project is to elucidate the influence of afforestation on ecosystem, landscape and rural development in different regions of the Nordic countries. The aims of the project are to increase our understanding of which factors control changes in ecosystems, landscape and local communities following afforestation and help to identify fields of future research.

- **Bevakning och mätning av näringsläckage från jordbruk i Leningradsområdet**

Startår: 2006 **Slutår:** 2006 **Grupp:** MJS **NMR:** 300 000 DKK

Länder: Finland Norge Sverige NW Ryssland

Projektledare: Johannes Deelstra. johannes.deelstra@jordforsk.no

Sammanfattning: The main objective of the project will be to provide training in methods related to the monitoring and assessment of nutrient loads from agriculture in the Leningrad Oblast. The methods will be in line with those implemented in the Baltic countries and those practiced in the Scandinavian countries.

- **Dyrevelferd i økologisk landbruk**

Startår: 2004 **Slutår:** 2005 **Grupp:** MJS **NMR:** 300 000 DKK

Länder: Danmark Island Norge Sverige Estland Lettland Litauen

Projektledare: Harald Bjørn Larsen. harald@debio.no

Sammanfattning: Utvikle et enhetlig kontrollsystem for bedømmelse av dyrevelferd i økologisk landbruk i de nordiske og baltiske land. Dette innebærer utvikling av parametre og kriterier for vurdering av dyrevelferd, samordning med eksisterende systemer i økologisk og konvensjonelt landbruk, opplæring av inspektører og utprøving i praksis.

- **Energiskogsodling på åkermark och dess möjligheter för uthållig energiframställning i ett nordisk perspektiv**

Startår: 2006 **Slutår:** 2007 **Grupp:** MJS **NMR:** 549 000 DKK

Länder: Danmark Finland Sverige Estland Lettland

Projektledare: Martin Weih. Martin.Weih@lto.slu.se

Sammanfattning: Projektet skall: (1) Utvärdera energiskogsodlingens positiva möjligheter för landskapets natur- och kulturvärden i Norden och de baltiska länder. (2) Analysera möjligheterna att styra odlingarnas utformning, lokalisering och skötsel för att uppnå miljömål relaterade till uthålligt jordbruk. (3) Formulera skötselanvisningar.

- **Establish of a Nordic Pesticide Monitoring Network**

Startår: 2005 **Slutår:** 2006 **Grupp:** MJS **NMR:** 200 000 DKK

Länder: Danmark Finland Färöarna Island Norge Sverige

Projektledare: Ola Glesne. ola.glesne@sft.no

Sammanfattning: Målet med projektet är att utveckla ett nätverk mellan dem som arbetar med pesticidanalyser inom Norden. I nätverket är följande aktuellt:

- Stimulera utbyte av data.
- Harminosera och interpretiera analysdata.
- Arrangera nordiska möten inom nätverket.

- **Hästen en resurs för levande landskap**

Startår: 2004 **Slutår:** 2005 **Grupp:** MJS **NMR:** 350 000 DKK

Länder: Danmark Finland Island Sverige

Projektledare: Anders Herlin. Anders.Herlin@jbt.slu.se

Sammanfattning: Projektet skall sammanställa och analysera förutsättningarna för hästhållning och de näringar som kan kopplas till hästverksamhet, som ett verktyg för att utveckla lantbruket samt landsbygden och dess miljö.

- **Kulturmiljö i de nordiska ländernas skogsbruk**

Startår: 2004 **Slutår:** 2006 **Grupp:** MJS, NFK **NMR:** 330 000 DKK

Länder: Danmark Finland Island Norge Sverige

Projektledare: Gert Magnusson. gert.magnusson@raa.se

Sammanfattning: Projektets målsättning är att de nordiska länderna vidgar synsätten om skogens kulturmiljöer genom att jämföra erfarenheter och skapa medvetande om var de stora problemen finns. Centralt i arbetet ligger relationen mellan lagstiftningen, kunskapsunderlaget i form av inventeringar och register och utbildningar och kompetensen hos den enskilde skogshandläggaren/antikvarien.

- **Nordisk Plantevern Varsling för Redusert Plantevernsmiddelbruk**

Startår: 2004 **Slutår:** 2004 **Grupp:** MJS **NMR:** 100 000 DKK

Länder: Danmark Island Norge Sverige

Projektledare: Christian Brevig. christian.brevig@lfr.no

Sammanfattning: Bakgrunnen for initiativet, er et sterkt behov for å samle kreftene i Norden på dette feltet. Hver for seg har fagmiljøene strevet med å lage egne systemer. Det synes å være tydelig at man ville ha kommet lengre, både med kvaliteten på plantevernvarslene og formidling av varslingsstjenesten, dersom man hadde samarbeidet tettere over landegrensene.

- **Nordiska särdrag inom landsbygdsutveckling (LEADER+)**

Startår: 2006 **Slutår:** 2007 **Grupp:** MJS **NMR:** 200 000 DKK

Länder: Danmark Finland Island Norge Sverige

Projektledare: Annette Aagaard Thuesen. aat@leaderplus.sdu.dk

Sammanfattning: Projektet skal medvirke til at bringe ny inspiration ind i landdistriktsarbejdet på nordisk plan ved overgangen til EU's næste Landdistriktsprogramperiode 2007-2013. Der vil indgå studier af de nordiske landes landdistriktspolitik, ligesom projektet vil være med til at afklare, om der i de nordiske lande kan identificeres forskellige varianter af partnerskabsmodellen, som bør formidles internt i de nordiske lande og til lande udenfor Norden.

- **Nordiskt biogasprojekt**

Startår: 2005 **Slutår:** 2006 **Grupp:** MJS **NMR:** 350 000 DKK

Länder: Danmark Finland Sverige

Projektledare: Henrik B. Möller. HenrikB.Moller@agrsci.dk

Sammanfattning: Projektet skall insamla og formidle data omkring energipotentialet ved anvendelse af energiafgrøder i biogasanlæg. Dyrkning af energiafgrøder giver mulighed for produktion af vedvarende energi, samtidig med at en række miljømæssige hensyn imødekommes, eksempelvis ved dyrkning af afgrøder der sikrer mindre kvælstofudvaskning og øger biodiversiteten i forhold til ensidig korn dyrkning.

- **Nordiskt seminarium kring gårdsnära slakt inom småskalig livsmedelsförädling**

Startår: 2006 **Slutår:** 2006 **Grupp:** NEJS, MJS **NMR:** 80 000 DKK

Länder: Finland Norge Sverige

Projektledare: Bodil Cornell. bodil@eldrimner.com

Sammanfattning: Den 14 till 15 juni, 2006 arrangerade NordFram ett nordiskt seminarium kring gårdsnära slakt. Vård var Eldrimner Nationellt resurscentrum för småskalig hantverksmässig livsmedelsförädling, Sverige.

- **Redlisted species in the Nordic and Baltic Region**

Startår: 2004 **Slutår:** 2007 **Grupp:** MJS, NFK **NMR:** 1 160 000 DKK

Länder: Danmark Finland Island Sverige Åland Estland Lettland NW Ryssland

Projektledare: Roger Andersson. roger.andersson@artdata.slu.se

Sammanfattning: Projektet omfatter afholdelse af en række seminarer, hvor eksperter inden for forskellige taxa mødes omkring koordinering af arbejdet med fastsætte arterens status i forhold til IUCN's kriterier for deres truethed (Red Data Lists criteria).

- **Regulering af lugt gener og luftbårne allergener fra husdyrbrug i de nordiske lande**

Startår: 2006 **Slutår:** 2007 **Grupp:** MJS **NMR:** 367 000 DKK

Länder: Danmark Finland Norge Sverige

Projektledare: Peter Vangsbo Madsen . pvm@dmu.dk

Sammanfattning: På kort sigt at gennemføre en udredning af status for de nordiske landes regulering af lugt og luftbårne allergener fra husdyrbrug. Projektet skal styrke samarbejde i de nordiske lande inden for et arbejdsfelt, hvor man i Danmark er et skridt foran de øvrige nordiske lande. Målet er her at medvirke til en fælles nordisk strategi på område.

- **Samspillet mellem jordejere og friluftsliv**

Startår: 2006 **Slutår:** 2007 **Grupp:** MJS **NMR:** 326 400 DKK

Länder: Danmark Finland Island Norge Sverige

Projektledare: Henning Enemark. he@friluftsraadet.dk

Sammanfattning: Projektet har til hensigt at give et nordisk perspektiv på offentlighedens mulige anvendelse af jordbrugsarealer til friluftsaktiviteter (vandring, ridning, kanoture, jagt og fiskeri etc.) med erfaringer fra anvendelsen af skovområder.

- **Stad-Land**

Startår: 2004 **Slutår:** 2007 **Grupp:** MJS **NMR:** 270 000 DKK

Länder: Danmark Finland Island Norge Sverige

Projektledare:

Sammanfattning: Många intressen skall samsas i det stadsnära landskapet, men bristen på samordning har lett till att detta landskap idag är en outnyttjad resurs, både för stadens invånare och för jord- och skogsbruket. Målsättningen för projektet är att visa hur jord- och skogsbruk samt rekreativintressen kan samordnas i det stadsnära landskapet, med den fysiska planeringens hjälp.

- **Utevistelse som hälsofrämjande aktivitet och utemiljöers betydelse i friskvård och rehabilitering**

Startår: 2006 **Slutår:** 2007 **Grupp:** MJS **NMR:** 453 000 DKK

Länder: Danmark Finland Island Norge Sverige

Projektledare: Fredrika Mårtensson. fredrika.martensson @ lpal.slu.se

Sammanfattning: Projektet har som mål att generera nätverk och förmedla kunskap om utvecklingsarbete och forskning på området natur och hälsa mellan de nordiska länderna. Arbetet skall resultera i en kunskapsöversikt över pågående verksamheter, utvecklingsarbete och forskning.

- **Växtnäringsutnyttjande och gödslingsstrategier i grönsaksodlingen på friland**

Startår: 2004 **Slutår:** 2005 **Grupp:** MJS **NMR:** 350 000 DKK

Länder: Danmark Finland Sverige

Projektledare: Håkan Sandin. hakan.sandin@sjv.se

Sammanfattning: Att genomföra en workshop tillsammans med nordisk expertis, som handlar om växtnäringsutnyttjande, gödslingsstrategier och miljömålsuppfyllelse i grönsaksodlingen. Behovet av ett nytt effektivt rådgivningsunderlag, sammanfaller med behoven att finna nya strategiska åtgärder för att uppnå miljömålet "Ingen övergödning".

- **Bioenergy in the Nordic-Baltic NW Russian region - status, barriers and future**

Startår: 2004 **Slutår:** 2006 **Grupp:** MJS **NMR:** 510 000 DKK

Länder: Danmark Finland Norge Sverige Estland Lettland Litauen NW Ryssland

Projektledare: Karin Hansen. kiha@life.ku.dk

Sammanfattning: The project focus on sustainable and enhanced bio-energy production and forest management. The aims are:

- to provide a broad overview of the current and potential use of bio-energy in the participating countries,
- to present and discuss state-of-the-art and needs for future research,
- to identify key barriers for the sustainable use of bio-energy,
- to provide policy makers, administrators and scientists with the basis for debate and future strategies,
- to establish Nordic-Baltic-Russian network groups for bridging of gaps between countries and disciplines, between research and policy makers, encouraging closer co-operation and sharing of knowledge, and
- to examine possibilities for extending the co-operation to a broader European level.

- **Kartläggning av projekt kring avloppssystem för klosettavatten ...**

Startår: 2003 **Slutår:** 2005 **Grupp:** MJS, PA **NMR:** 300 000 DKK

Länder: Danmark Finland Norge Sverige

Projektledare: Ola Palm. ola.palm@jti.slu.se

Sammanfattning: Målsättningen är att samla erfarenheter från anläggningar i de nordiska länderna för att lära av varandra och för att se inom vilka delar det krävs mer forskning och utveckling. Detta för att underlätta och effektivisera den fortsatta utvecklingen av källsorterande avloppssystem både i och utanför Norden. Målet är också att samla personer som behöver utbyta erfarenheter och funderingar kring dessa system och öka samarbetet mellan de nordiska länderna.

- **Nordisk försøgssamarbejde - analyse og institutionel forankring**

Startår: 2004 **Slutår:** 2005 **Grupp:** MJS **NMR:** 85 000 DKK

Länder: Danmark Finland Norge Sverige

Projektledare: Lars B. Kjær. lbk@landscentret.dk

Sammanfattning: Projektet har som målsætning at gennemføre en analyse af forsøgsarbejdet i de nordiske lande (Sverige, Norge, Finland og Danmark). Analysen skal afklare, om det er teknisk muligt at etablere et fælles nordisk forsøgsdata-system, samt sikre tilslutning til og forankring af projektet i de involverede institutioner.

- **Nordisk skogskonferens i Danmark, 2005**

Startår: 2005 **Slutår:** 2005 **Grupp:** MJS **NMR:** 100 000 DKK

Länder: Danmark Finland Färöarna Grönland Island Norge Sverige Åland

Projektledare: Pernille Karlog. pka@sns.dk

Sammanfattning: Konferencens overordnede tema er skovenes værdi for lokalsamfundet f.s.v. angår økonomi, miljø, friluftsliv, landskab m.v. Konferencens arbejdstitel er "Skovenes værdi for lokalsamfundet". Skovpolitik har normalt været et internationalt eller nationalt anliggende, men lokale myndigheder, virksomheder, organisationer m.v. råder også over en række skovpolitiske virkemidler som f.eks. planlægning/regulering af byggeri og anlæg, bosætning, skovrejsning, undervisning og information, forbrug af træ m.m. Skovpolitikken vil derfor kunne styrkes ved at synliggøre skovenes værdi for lokalsamfundet og finde veje til at mobilisere ressourcer og engagement her fra.

- **Skyddade områden och landsbygdsutveckling**

Startår: 2005 **Slutår:** 2005 **Grupp:** MJS **NMR:** 202 500 DKK

Länder: Danmark Finland Island Norge Sverige Estland Lettland Litauen

Projektledare: Bo Storränk. bo.storränk@metsa.fi

Sammanfattning: The project organized a European workshop in Estonia in September 2005, which brought together representatives from the Nordic and Baltic countries and from Belgium and Germany. During the workshop the participants discussed how to promote the social welfare of rural communities

and how protected areas can contribute to the economic and social development of the communities concerned.
